

DE BEVRIJDING 1995

Wat betekent dat voor mijn. Herrineringsen, herrineringsen, - soms te pijnlijk om te vertellen

Mijn kinderen vragen mij altijd "Zeg nou's wat " - maar hoe kan ik vertellen alles wat er gebeurd is, ik weet het niet - maar - ik wil het gaan proberen.

De hele eerste ellende begon op 9 Februari 1940, toen was op mijn verjaardag, ging mijn broer, mijn schoonzusje en een paar vrienden naar Alcazar - en 'smiddags wat komt er nu binnen, een hele troep van de W.A. Die hebben de heleboel kort en klein geslagen - zo mijn broer, mijn schoonzusje en vrienden kwamen bij ons terug helemaal echt, echt, wat ik noem, in elkaar geslagen. Dus ik had een grandioze verjaardag.

[1e pauze] [023]

Hoe moet ik verder gaan, 't is zo moeilijk. Moet ik vertellen alles wat er gebeurd is ? - de razzia's ? - de ellende ? - de moed ? - de wanhoop ? - maar ik denk dat weet iedereen wel. Ik denk dat ik maar een stukje zal vertellen over me verblijf en in de Hollandse Schouwburg, ook weer op 9 Februari dat ik opgepakt werd, - en 11 Februari werd ik doorgestuurd, met mijn toenmalige man waar ik een dag mee getrouwd was en toen opgepakt, hij toen weggestuurd is naar een werkkamp, ook echt een verhaal apart. Maar, terug naar transport naar Vucht. Ook Vucht toen was echt een Hel - de waren geen daken, er waren geen voorzieningen - het was een heel nieuw kamp.

[045]

Wij kwamen daar, moesten ook direkt in barakken - maar, daarna regelden zij alles. Ik had net een EHBO cursus gedaan, en ik werd aangesteld als verpleegster - God zij je het bewaren, met mijn kunde ! Maar ja, ik had een baantje. Daarna gingen we --- ook weer verhalen, verhalen, verhalen, verhalen, maar het heeft zo weinig zin ----.

[052]

Uiteindelijk was ik leidster van een kinderbarak. Daar ontmoeten ik een 'Aufseherin' - een eerste klas secreet ! - sorry, ik heb geen ander woord. Maar ik had met haar te maken. Ik moest rapport aan haar uitbrengen over de kinderen, en je leert elkaar toch een beetje kennen. Wij noemden haar 'Tienprocent', want zij had gewerkt bij De Gruiter in Utrecht. Op een ocht-- de-- -- uiteindelijk dat kindertransport, wat een heilige ellende was waar ik niet over wil praten, werd doorgestuurd op kamp - en zij zorgde dat ik kon werken in de zogenaamde 'Confectie', en dan in de avonddienst want dan hoefden je niet op Appel te staan. Nou, ook in de avonddienst zij zorgde daar ook voor dat mijn jongen, of toen de tijd mijn man, daar ook kwam te werken zodat wij zagen elkaar af en toe vijf minuten.

[069]

Op een avond wij, de vrouwen, waren al in de afdeling waar gewerkt moest worden, en al dat niet kwam waren de mannen - dus wij waren allemaal ten einde raad want wat dacht je ? - 'ze zijn doorgestuurd' - 'ze zijn weg !' - zonder dat ik wat vanaf wist. Uiteindelijk kwamen zij aan - en - wat denk je ? - ze waren allemaal, helemaal kaal geschoren. Nou, ik kan je niet vertellen wat dat voor een gezicht is !

[078]

Maar ja, ondanks alles, was Vucht een Eldorado - en ik zal, als ik weer zin heb, verder gaan om te praten en te vertellen hoe het verder

is gegaan. Het spijt me als het een beetje onsamenhangend is, maar het is enorm moeilijk voor me --- [veel ingeslikte tranen hier]
---- dus ik wacht nou eventjes.

[2e pauze]

[083]

Na maanden sappelen, zwoegen, pesten - God wat maar hebben ze ons gepest - hadden we --, kregen wij uiteindelijk van de familie pakjes gestuurd. Kreeg je die op --

[telefoon gerinkel hier]

[3e pauze]

[088]

Mijn God, die pesterijen - dit is echt--- je--- men denkt dat in Vucht niets gebeurd is - maar dat nutteloze ook stenen schouwen, eh, dan kreeg je pakjes, daar werdt op Zondag kwe--- mocht je een half uurtje bij elkaar komen en er werdt zogenaamd die pakjes die je van thuis opgestuurd kreeg uitgedeeld, en wat hadden ze gedaan ? - de hele rotsooi, pakje voor pakje, door elkaar gegoooid. Kreeg je een--- je kreeg in het begin een fles water, want er was ook geen water in het begin in Vucht, hadden ze er doorheen gegoooid, zuiker, de hele reut-te-me-teut door elkaar.

[100]

Maar ja, begin ik verder wat me--- . Ik zal maar een heleboel overslaan en proberen te vertellen van ons Transport.

Zo en zo als er een transport weg ging was er altijd een grote, grote, grote naarigheid en- en- en- weet- dat is niet met een pen te beschrijven ! Uiteindelijk was het 15 september 1941 - of '42 ? - bij God, ik raak de tijd kwijt - ik denk dat het '41 - nee, '42 was. Als er transporten - dat moet ik er tussendoor vertellen - als er transporten weggingen, werd er zo op Appel--- moest je op Appel staan. Dat hele transport ging naar Westerborg, - en via Westerborg dat hoef ik niet te vertellen. Zo, op een ochtend, de Confectie fabriek, zogenaamd werd opgeheven, die--- dat had de rot hoer al verteld, en, dat zouden wij dan ergens anders verder moeten gaan werken want Vucht was niet meer veilig. Wij werden op 15 september moesten wij allemaal naar hokken komen, naar kleedhokken komen - en, voor het eerst in de geschiedenis van Vucht, kregen wij allemaal een gevangenis kleding aan, die streepjespakken. De mannen werden nog's extra kaal geschoren en zo stonden wij drie uur in Vucht op Appel - niet wetend wat ging gebeuren.

[122]

Toen kwamen de treinen aan, en wij moesten allemaal in de wagons. Wij waren met 1700 vrouw--- 1500 vrouwen, buiten de mannen. De vrouwen werden in bepaalde wagons gest--- geslagen, en de mannen in andere wagons geslagen --- [hier veel geslikte tranen]

Hoe zou ik moeten vertellen van de treinreis ? [tranen] --- maar ik echt ophouden. Ik moet --- ik --- ik --- ik zal straks, of wat dan ook, ga ik wel verder --- want --- [gesnuif en tranen hier]

[4e pauze - muziek op het achtergrond] [130]

Het gekke was, het ongeloof. Wij dachten iedereen dat iedereen in de gevangenskleding ging - en zij lieten ons maar staan, -- en staan, - en staan. Eindelijk, toen het donker werd, kwam er een trein en daar moesten wij in. Mijn God - die tocht - hoe kan ik hierover vertellen. Een ton als een W.C. - maar waar je voor geen goud de eerste nacht opging. Wij stonden op elkaar geperst zodat de helft van ons, om beurten, even kon zitten. Je was er eerst te versuft om te reageren - daarna, de angst - en de histerie om overeind te blijven.

Toen, de eerste dode, een vrouw van ongeveer 30/35 jaar - daarna, het gedoe om overeind te blijven.

[145]

Er was een meisje, Judith Krans, die naam vergeet ik mijn leven nooit - zij had een stem als een engel, en zij zong ieder keer om ons - eh, om ons moed in te blijven houden. Mijn God, hoe zij het Ave Maria zong - zelfs de soldaten waren er stil van. De tocht duurden vijf dagen en nachten, en gingen zes mensen dood. Tegen die tijd waren wij practisch afgestompt en gebroken - dan eindelijk was het voorbij. [154]

En, geloof het of niet, het is maar het begin - zoals ik zei, wij waren een bijzonder transport ! Wij moesten, in Auschwitz, de Confectie op touw zetten. Mijn God, zij waren toch ook echt gek ! Toen wij dus de deuren open --- eh --- in de wagons de deuren open waren gegooid, en wij eruit moesten, stonden er daar natuurlijk, soldaten met honden - en wij werden opgejaagd naar een grote hal. De mannen gingen ergens anders naar toe, en wij hebben ze nooit meer terug gezien. Wij werden, met veel geschreeuw, ontluisd - [hier het geritsel van papier] - ontluisd, en - oh ja, oh ja, ja - wij waren een bijzonder transport ! Toen werden wij kaal geschoren - en, geloof het of niet, ik had zo mooi zwaart haar - [geslikte tranen hier] Het - het doet is nog pijn als mijn haar geknipt moet worden --- Wat kan ik zeggen over het gehuil, het gejammer - en, daarna, het tatoeëren --- Wij moesten --- hoe konden wij mensen, eh, andere mensen zo verneder - wat zijn het voor beesten - en hoe kunnen wij ze verwachten dat wij vergeven en vergeten ? Was dat -- want het slijt ook niet, in tegendeel - maar, ja ---

[5e pauze] [174]

Toen kwamen wij de barak in - niemand kan ze indenken wat dat was. Groot - smerig - driestapel bedden - hoe kan ik zeggen 'bedden' ? In iedere kooi tien --- acht tot tien vrouwen. Als je ging slapen, voor zover dat mogelijk was, - als iemand zich omdraaide moest iedereen mee want, wat wij deden ook wel -- vijf-- maar wij deden ook maar vijf aan de ene kant en vijf aan de voeten eind --- vergeet niet, wij waren een bijzonder transport !

'Sochtends werden wij gedwongen om te gaan douchen - echt douchen - wij mochten ook rond de barak lopen. De andere gevangenen zeiden maar steeds dat wij het niet moesten geloven - maar ja, het ontbreken aan wilskracht van de transport, of wat dan ook, sloeg toe. Meer dan de helft wou niet mee naar buiten. [187]

Toen brak de typhus uit - ze stierven met ik weet niet hoe veel - iedere ochtend was je omringd met doden --- [even gehoest hier] De beruchte Mengele, die kwam bij mijn kooi staan, want ik was nog niet ziek. Hij stond met zijn vuist op het hout te slaan [weer gehoest hier] - en te schreeuwen "Donner, wetter, was is nou loos - wier hebben zie toch eine fabriek aangerichterd - wier hebben toch de kleider nodig !"

[6e pauze] [193]

Maar ja, we waren ee--- wij waren een tr--- bijzonder transport. Wij waren uiteindelijk met ongeveer tien vrouwen over - geweldig, eh ?

En toen begon de zoveelste lijdensweg weer - ik ben voor een ding blij, hoe absurd het ook klinkt - de zekerheid dat mijn vader en moeder met mijn jongste broertje maar hu-- na hun hele lange transport naar Sobibor, zetten er direkt bij aankomst zijn vergast. Waar jij al niet blij om kan zijn - mijn God, waar haalt men de wil, de kracht vandaar om door te gaan ? Maar ik geloof niet dat het in

het begin dat je daar iets aan doen kon - je moest wel, of je ging dood - wat wel het gemakkelijkste was want, dan had je rust. Het is zo geweldig met de --- is het zo geweldig om met de last door te moeten gaan ? [geritsel van papier hier] De pijn en het verdriet, het slijt nooit - het gemis, na de oorlog - he - -- gaat soms ondragelijk ---- op de mooiste momenten - de geboorte van jullie, is onverstelbaar. Duizenden momenten, keer op keer, wat er ook gebeurde, was waardeloos. Je had altijd, dacht je 'wat hadden hun blij geweest', 'wat hadden ze gelachen' - 'wat hadden zij dat --- '. Maar, en, het ergst was, je kunnen met niemand over praten, want niemand kon je geloven. Kan --- want, en dan ben ik bang dat zij zeggen "Houd nou's een keertje op, zorg maar dat --- " - "Houd je nou je mond --- ". Ka--- be--- want dat is altijd ---- mijn standpunt is altijd geweest 'In gezelschap moet je lachen - en de pijn en het verdriet hoor je in bed te hebben ! '.

Hoe ik verder moet gaan - ik weet het niet.

[7e pauze] [217]

Nou, ik zal proberen wat dingen te vertellen [vlink gehoest hier] toen wij met ons tienen waren - werden wij gewoon bij de andere gevangenen gezet, en werden ingedeeld bij het zinloze werk. 'Sochtends, na uren op Appel staan, moesten wij met de Commando's mee. Eerst heb ik, weken en weken en weken lang, stenen moeten schouwen, met de honden achter je aan. Als je terug kwam - op Appel - voor uren --- weer voor uren en uren op Appel - en als er iets verkeerd in hun ogen was, stond je wel een uur of drie. Daarna, aardappels rooien - en dan stopte je wel eens, als je de kans kreeg, een of twee aardappelen in je broek. Als--- als je bij terug weg gesnapt werd dan ---- want bij binnenkomen stond de muziek er, en dan werd er soms een paar uit de groep gehaald en nagekeken - als je een aardappel bij je had dan kon je een vlink pak slag krijgen [papier geritsel, hier] -- zo niet --- en niet zo zuinig, ook. Toen werd ik stratenmaakster - van de kleine stenen, ik heb van de straten gemaakt - niet te geloven, eh ? Daarna in de bouw - wij werden met bussen naar Warsau gereden. Daar stond een kerk die moest worden afg-- [hoest] afgebroken - kan jullie zich indenken ? Ik boven in de kerk om die af te breken ? Er waren ook mannen, en op een dag kreeg ik, op de een of andere manier, een briefje van mijn man - en daar heb ik ---- daar heb ---- en daar werd ik bij geschaad. Nou, dat heb ik geweten - ik moest over 'de Bok' - dat wil zeggen, een balk - broek naar beneden, en kreeg vijftien stokslagen - 'heb nog een bultje van over - en ik heb nooit geweten wat er in stond. Ik zei het toch al, dat ik een bemazel was !

[8e pauze] [241]

Op een ochtend stonden wij weer op Appel en, wie kwam er Appel afnemen ? - 'Tienprocent' - die Aufseherin ! Zij kwam naar mij toe en vroeg hoe het ging - belachelijk, eh - en ze zou zien of ze iets voor mij kon doen. Een paar dagen later moest ik bij haar komen en ze zei dat ze een baantje voor mij had - en dat ik daar--- maar--- en dat ik dan niet meer op Appel moest, en goed te eten kreeg. Wat moest ik doen ? - een soort dienstmeisje bij de Aufseherinen in hun kamer - voor hun kamer zorgen, hun kleding, hun haar wassen enz. Weten jullie wat ik tegen haar zei ? -- t -- Echt, eerlijk waar - dat zij de pot op kon, en dat ik er niet aan dacht [geritsel van papier] dat te doen ! Toen zei zij "Wat jammer, ik had het zo leuk gevonden" - Ik heb toch al gezegd dat ze gek waren ! Op een dag kwam ze --- kwam --- kwam ze weer Appel afnemen, en zei dat ik niet naar het werk moest, ze hadden iets anders voor me, - en weet je wat dat was ? - in

de wasserij, en dat was echt een elite baan - 12 uur achter elkaar achter de wastobben - niet te geloven, maar ja - ik kon iedere dag schoon ondergoed aantrekken onder je --- onder je eigen goed. En terug in de barak, ruilden ik dat tegen brood, of wat dan ook. Zo had je toch iets beter - en ik heb daar maanden gewerkt. [259]

Op zondag hoefde je niet te werken - dan liep je zo een beetje door het kamp. En het krankzinnige, op een dag, kwam ik tante Beppie tegen - dat zal wel een zondag geweest zijn - maar ja, dat was huilen, en hoe. Ze was verraden op haar onderduikadres waar ik --- iedereen --- en niet --- waar ik iedere keer --- waar ik iedere keer de moed vandaan haalde, wie weet dat ik --- wie weet dat, ik niet. Zo begon ik al op donderdag te zeggen, tegen de mensen uit mijn barak, dat ik zondag wat van hun soep moest hebben - voor ondergoed. Ik had al een blikje, op de een of andere manier bij elkaar zie--- gevonden - jullie zullen wel --- dat wel niet begrijpen maar, al wat je kon doen om te overleven, moest je doen - als het maar niet gemeen was - en ik deed er niemand kwaad mee om een schoon ondergoed want, schoon ondergoed was heel belangrijk. Op zondag, kroop ik dan door het prikkeldraad, met 2 of 3 hemden en broeken over elkaar naar --- aan, naar tante Beppie - en op haar kooi kleden wij ons uit. Mijn ondergoed ging naar haar, en haar ondergoed ging naar [groot papier geritsel en hoest hier] naar de and--- anderen, en zo ging het door - en zo kreeg zij ook weer een stukje brood of wel iets. Dat --- of - -- Ik had ook wel een beetje vieze soep, en jullie kunnen dat --- ik,--- het gaat helemaal door elkaar, maar ik kan er niets aan doen, --- jullie kunnen ze daar niet indenken - maar begrijpen - want de angst dat je gesnapt werd was niet gering - je kon er op rekenen op vlinke straf of het gas - maar, wat moet je ? - ze was me nichtje. [280]

De rest zal ik proberen over mijn tijd in Auschwitz te vertellen - hoe het ging om te overleven -- ja -- ik weet niet hoe ik verder moet ----- Het gaat over mijn tijd voor dat ik in de wasserij werkte. Bij mij in de barak waren er twee Belgische zusjes, Bettie en Fransje Kok. Wat deden wij --- wat wij deden om onze eigen waarde en manieren te behouden. Wij deed iedere dag zorgden wij dat wij bij de eerste waren om onze goed, als het ging, te wassen - want, na 15 of 20 minuten was er geen water meer.

[9e pauze] [286]

Als wij --- als wij op Appel moesten, - en uit de barak werden geslagen, lieten wij elkaar voorgaan - dat deden wij om beurten. Als wij een honk brood kregen, vraten wij het niet op direkt achter elkaar, maar - deden dit met hele kleine stukjes - en zo probeerden wij onze manieren te behouden. Wat je niet deed ! - Maar ja, ik denk dat het hielp te overleven. [292]

Op een dag werd Fransje ziek - wat we met haar gedaan hebben om haar niet het Gas in te laten gaan ! Als het Appel was, hielden wij haar tussen ons in, en stonden voor en achter al haar andere gevangenen, en dat wel eens voor een uur of twee. Zo, dat is toch niet te begrijpen. Uiteindelijk was ze dood. Zo waren wij --- zo waren wij met ons tweeen nog. Wij hebben elkaar, na de oorlog, een keer ontmoet - ze kwam met d'r Moeder naar mij toe, vanuit Brussel. Ik zou haar nog wel's willen zien. [geritsel van papier hier] Jullie zullen zeker wel zeggen "Waarom hebben jullie dan geen kontakt gehouden ?" - maar, je moest verder, want dat was ook niet makkelijk.

[300]

Maar ja - terug naar het kamp.

Er was een Blok, dat wil zeggen een barak, nummer 15 - dat was helemaal geblindeerd - natuurlijk, met kieren - en, iedere dag na het werk, ging je daar naar toe om --- om eventueel iets over familie of thuis op te --- te horen. Oh God - wat ze in die barak afspeelden ! Die transporten kregen geen eten of water want, ze wachtten tot de Crematoriums tijd hadden, dan gingen zij daarin. En als je hoorde dat er bekende of familie bij was, kunnen jullie begrijpen wat je voelen ? - Nee, toch -- eh -- een keer hoorden ik dat mijn schoonmoeder en twee schoonzusjes, van 14 en 12, bij waren. Die gil-- die gilden naar mij "Help ons -, geef ons water -, haal ons eruit -- " - maar hoe kon ik dat doen ? - hoe is het mogelijk, ik kon toch niets doen ! [heel emotioneel hier] Ik denk ----- Ik denk dat ik daar me schuldgevoel dat ik nooit meer kwijt raakte begon --- Ik geloof dat ik ophoud, want ik kan niet -- ik --- wat ik ---- wat ik niet kan zeggen wat er allemaal gebeurd is -- al ---- er is al zo veel over gezegd. Hoe kan ik duidelijk maken wat het was - iedere avond in de wasserij, die tegenover een van de Crematoriums was, - over het gegil, het gekern, en - wat ik weet hoe je hoopte, ondanks alles, een bekende te zien. - Ik kan het echt niet ! - Als je iedere dag --- ka--- wagons volgeladen met doden, eh-- voor de barak ----- die je voor de barakken opgehaald werden, -- de vernedering als je weer eens zo ontluisd werd en daarna -- eh,eh -- naar het washuis en je daar naakt -- eh,eh-- uren stond, en de soldaten lachend in en uit liepen. [zeer emotioneel, hier] ---- Ach, ik kan niet ook meer, --- mijn hoofd barst -- ik ---- -- sorry hoor, dat wilde ik niet zeggen -----

[10e pauze]

[320]

En -- [gehoest, hier] --- en,--- en, als je weer een keertje op Appel moest, dat je uit de barakken werd geslagen omdat het daar, zogenaamd, 'niet netjes' was - wat een giller, eh? Wij stonden in de vriezende kou en sneeuw, stonden wij meer dan 5 uur op Appel - er vielen, natuurlijk, weer doden. --- Of --- of --- of --- van de keren van de selecties - je moest weer op Appel en de soldaten, altijd met een dokter, kwamen dan langs. Je wist niet wat je moest doen om een beetje toonbaar uit te zien. Ik had een keer wat pukkels en zwiertjes - toen heb ik over mijn handen geplasd en me --, en me ingesmeerd. Krankzinnig, eh ? Het begon met af te tellen - iedere vijfde ging naar het Gas of - je moest er nog ellendiger uitzien, en werd je er tussen uit gehaald --- .

[331]

--- Laten we maar verder gaan, er is zo veel gebeurd wat niet te vertellen is - en te vergeten.

Soms -- kwa--- was het --- kwam het nieuws, heel raar, toch door - zoals dat de Bevrijding dichterbij kwam. De Duitsers waren als de dood voor de Russen - zo ook, op een dag, kwam dat kreng 'Tienprocent' - die Aufseherin weer - en zei dat ze een andere werk--baantje voor me had, en dat ik met een groepje vrouwen naar een elite kamp ging - Bemazel, die ik was ! - want Auschwitz zou leeg gemaakt worden. De mensen moesten allemaal op transport, en dat zou niet leuk worden - zonder eten, zonder drinken. Iedereen die achter bleef zou worden doodgeschoten - en dat wou zij niet hebben dat dat mijn gebeurde --- Jammer !

[11e pauze]

[339]

Die tocht duurden een week - toen waren ze bevrijd door de Russen, en werden ---- er werden heel veel mensen dood--- neer geschoten. Dat was in januari. Ze hadden geen tijd meer om iedereen stuk---

kapot te maken. Tante Beppie bleef achter, en werd bevrijd door de Russen. Toen ging ze naar Odessa, met de Russen. Daarna, naar Zweden. Zo--- zo'n geluksvogel als ik was, ging op transport naar Ravensburg. Daar was het ook --- een hel. [345]

Toen - kwamen ----- toen kwamen weer de ---- toen kwam weer de Aufseherin, en ging ik weer eens op transport. Ik ging naar een klein kamp in Duitsland - Mechelenburg bij Maalschof - daar moesten wij onder de grond in een ma--- machinefabriek werken. Uiteindelijk het was een cha---- na maanden, maanden, maanden wer--- was er geen niets meer, geen munitie, niets meer, en wat--- konden wij niet meer werken. Iedereen was --- kwam boven de grond, was in de barakken - en op --- en op een avond moesten wij weer lopen, en de hele transporten moesten lopen - er liepen duizenden en duizenden en duizenden gevangenen - en de Russen kwamen maar achter ons op. Uiteindelijk waren alle Moffen verdwenen, - en ik was zo ziek, - ik kon niet meer. Ik dacht "Ik blijf achter - wat er gebeurt, gebeurt er - dan schieten ze me maar neer !" Maar - dat deden ze niet, en-- en --- veel later ---- [gehoest hier] -- kw--- kwam we -- we kwamen er een stelletje gevangenen, en die -- beh-- die beh--- hiel--- hielp me. Ik ging naar hu--- naar hun barak--- naar hun boerderij - en ik was echt --, ik was zo ziek. [heel emotioneel] [358]

In --- Ik weet helemaal niet meer hoe ik het verder moet vertellen ---- Maar,eh ---- toen - door andere gevangen hielpen me, en zo bleef ik op die boerderij. [362]

En toen, uiteindelijk, kwamen de Russen.
Uiteindelijk was het 5 mei, 12 uur, en de Russen bevrijden ons.

Ach, ik hou op - want de rest, dat is weer een ander verhaal, - en echt, ik vindt het genoeg.

[12e pauze] [363]

Nog even iets daar -- na achter aan. Dat kamp in Aarm--- Maalschof, waar ik werkte in de munitiefabriek - dat is dat kamp waar onze geweldige minister Aantjes niet werken wou, en dat hij daarom bij de SS of SA is gegaan - wat een man, eh ??!

[366]

EINDE